

גמ' ב"ק (ד:) - כח ראשון וכח שני
רב דניאל שטיין

א. גמ' סנהדרין (עז:) - אמר רב פפא האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא גירי דידיה הוא, ומיחייב. הני מילי בכח ראשון, אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא. ואמר רב פפא זרק צרור למעלה, והלכה לצדדין והרגה חייב. אמר ליה בר רב אשי לרב פפא מאי טעמא משום דכחו הוא, אי כחו תיזיל לעיל. [פרש"י - בכח ראשון - כשפינה להם דרך לצד זה מיד נפלו עליו דהוי כחו. אבל בכח שני - שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיהן עליו, אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם, גרמא הוא ולא מכחו].

ב. חי' הרשב"א (שם) - ואי משום דכח שני אינו אלא גרמא הו"א דקים ליה לתנא דגרמא כזו חייבה תורה, ומ"מ כיון דאמינא דא"א דמבעה דמתני' זה המים שוב אין לנו לחייב בכח שני דגרמא הוא.

ג. רבנו ירוחם (מישרים נתיב ל"א חלק ב') - ועוד מוכח שם אם כפתו לפני המים והוזק בכח ראשון חייב בכח שני פטור וכתבו התוספות כי לענין מיתה יש לחלק בין כח ראשון לשני אבל לניזקין אפילו בכח שני חייב.

ד. גמ' חולין (טז:) - אמר מר השוחט במוכני שחיטתו כשרה. והתניא שחיטתו פסולה, ל"ק הא בסרנא דפחרא, הא בסרנא דמיא. ואיבעית אימא הא והא בסרנא דמיא, ולא קשיא הא בכח ראשון, הא בכח שני, וכי הא דאמר רב פפא האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא ומית חייב, מ"ט גירי דידיה הוא דאהני ביה, וה"מ בכח ראשון, אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא.

ה. שו"ע (יו"ד סי' ג' סע' א') - שחיטת חולין אינה צריכה כוונה. אפילו מתעסק בעלמא לחתוך, או שזרק סכין לנועצה בכותל, ושחט כהלכתה כשרה וכו' אבל אם נפלה מעצמה, פסולה, דבעינן כח גברא. וכן אם היה הסכין מונח בחיקו או בידו, ונפלה מידו או מחיקו שלא בכוונה, כנפלה מעצמה דמי, ופסולה. [ביאור הגר"א (ס"ק ה') - ולא דמי וכו' בספ"ב דב"ק בנזקין היתה אבן מנחת כו' ונפלה בנזקין חייב דכאן בעינן כח גברא].

ו. תוס' סנהדרין (עז:) ד"ה סוף - ומיהו קשה ההיא דזרק צרור למעלה דבסמוך דמשמע דאי לא אזלא לצדדין אלא לתחת פטור אמאי ליחייב מידי דהוה אאבנו וסכיננו ומשאו שהניחו בראש גגו ונפלו ברוח מצויה דחייב משום אשו אי בהדי דאזלי קא מזקי כדאיתא בפ"ק דב"ק (ד' ו'). וכו' וצריך לומר דהיינו למ"ד אשו משום ממונו והא דתנן בפ"ב דחולין (דף לא.) נפלה סכין מידו ושחט שחיטתו פסולה ודייק טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשירה כמאן כרבי נתן דלא בעי כוונה קשה נפלה נמי ליהוי כי הפילה למ"ד אשו משום חציו אם לא נחלק בשחיטה ולא מסתבר לחלק כיון דאפילו מיתה גמרינן מממון אלא נראה דאיתא ההיא סוגיא כמ"ד אשו משום ממונו.

ז. חידושי רבנו חיים הלוי (פי"א שכנים) - ונראה לומר דבאמת אף דאמרינן דאשו משום חציו, אבל זה הרי לא חידש לן רק דהוי כאילו הוא בעצמו עשה את המעשה, וכמו שירה חץ, אבל זה הרי לא מצינו כלל בחציו שיהיה חשוב נעשה המעשה מכחו, אלא דחשוב שהוא עשה המעשה בידים, אבל לא שיהא נעשה מכחו. ולכן גבי חיובי ממון וכו' דבעינן רק שיעשה הוא את המעשה, אבל כחו לא בעינן כלל, ולהכי שפיר אמרינן דכיון דאשו משום חציו נמצא דהוא עשה את המעשה ומתחייב בזה, משא"כ בשחיטה, דבעינן כח גברא דוקא, א"כ מה לן בכך דהוי חציו, והוי כאילו עשה את המעשה, אבל עכ"פ הרי לא נעשתה מכחו, וגבי שחיטה הרי כחו בעינן, ולהכי שפיר כי נפלה סכין ושחטה שחיטתו פסולה, דאף דהוי חציו והוי כאילו עשה הוא את המעשה, אבל מ"מ הרי אין כאן כח גברא ופסולה.

ח. רא"ש ב"ק (פ"ב סי' ב') - בעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי וכו' רב אלפס ז"ל לא הביא הך בעיא משום דלסומכוס מבעיא ליה ולית הלכתא כוותיה ולי נראה דיש נפקותא גדולה בבעיא זו דמתוך בעייתו משמע דפשיטא ליה כח כחו דמי לכ"ע ולרבנן משלם על כח כחו חציו נזק כמו על כחו ומבעיא ליה אי סומכוס גמר הלכתא דצוררות לכח כחו לחציו נזק כמו לרבנן כחו או דלמא לא גמר הלכתא כלל ואף על כח כחו משלם נזק שלם.

ט. גמ' מכות (ז:ת.) - נשמט הברזל מקתו והרג, רבי אומר אינו גולה, וחכמים אומרים גולה. מן העץ המתבקע רבי אומר גולה, וחכמים אומרים אינו גולה וכו'. אמר רב פפא מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי, ואזול תמרי וקטול באנו למחלוקת דרבי ורבנן. פשיטא מהו דתימא כח כחו דמי, קמ"ל. אלא כח כחו לרבי היכי משכחת לה, כגון דשדא פיסא ומחיה לגרמא, ואזיל גרמא ומחיה לכבאסא ואתר תמרי, ואזול תמרי וקטול. [חי' הריטב"א (שם) - משום דכולי עלמא כח כחו לאו ככחו דמי].

י. גמ' שבת (עג:) - אמר רב פפא האי מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי חייב שתים, אחת משום תולש ואחת משום מפרק. [ר"ן על הרי"ף (שם) - ופרש"י שאף זה מפרק תמרים מן הדקל, ולא נהירא דאי הכי מאי איריא תמרים, בוצר וגודר ומוסק ואורה נמי ליחייב תרתי לפי שהם באילן כעין אשכול, וכשהאשכול נתלש מן האילן חייב משום תולש, וכשנחבט בקרקע ונפרקין התמרים מן האשכול חייב משום מפרק].

י. גמ' חולין (קז.) - אמר רב פפא האי אריתא דדלאי אין נוטלין ממנו לידים דלא אתו מכח גברא, ואי מיקרב לגבי דולא דקאתו מכח גברא נוטלין ממנו לידים. [מרדכי ברכות (סי' ר') - ומה שהיו רוחצין מן הכיור ומושכין הברזא והמים מקלחין על ידיו היינו כח גברא דמיירי בקלוח ראשון שהיה גדול וכח ראשון הוא אי נמי חוזרין וסותמין הדד בברזא וחוזרין ומושכין כדי שיהא לעולם מכח גברא]. [רא"ש חולין (פ"ח סי' י"ד) - ומים שבחבית ויש בו ברזא יסיר הברזא ויחזירנו בכל שפיכה ושפיכה וקרי ביה שפיר כח גברא. כיון דע"י הסרת הברזא באין המים. ולא דמי לחבית שמוטה על צדה. נד אבל לא החזיר הברזא בין שפיכה לשפיכה דמי לחבית שמוטה על צדה. נה ואי מקרב לגבי דולא דקאתי מכח גברא נוטלין ממנו. ואי בוע דולא ככונס משקה כיון דמשקה מילף לייף מטבילין בה את הידים].